

Overdracht College-Raad

Datum 13 oktober 2017

onderwerp	Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle
portefeuillehouder	Jan Brink
informant	Luigjes, Wim
medeopstellers	Rave, Gert (2211)
afdeling	Maatschappelijke Ontwikkeling
bijlagen	Voorstel: Beslisnota Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle Bijlage: 1. Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle Bijlage: 2. Motie Primair onderwijs en duurzaam onderhoud Bijlage: 3. Motie Maak scholen energieneutraal en zorg voor een goed binnenklimaat 3. Motie Maak scholen energieneutraal en zorg voor een goed binnenklimaat

Voorgesteld besluit raad

1 In te stemmen met de Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle, te weten:

- de ambities van de schoolbesturen en gemeente zoals die zijn vastgelegd in de kaderstelling voor kwalitatief goede huisvesting, duurzaamheid, voorschoolse aanbieders, normkosten en Bouwbesluit en afweging tussen renovatie of vervangende nieuwbouw;
- het verder uitwerken van de ontwikkelingen en huisvestingsconsequenties voor het speciaal basisonderwijs, speciaal (voortgezet) onderwijs en voortgezet onderwijs;
- kennis nemen van de analyse op wijkniveau betreffende het primair onderwijs en de planning en fasering van de te treffen voorzieningen, zoals deze in onderling overleg met schoolbesturen in de notitie is opgenomen.

2 Kennis te nemen dat de financiële consequenties van deze notitie zijn verwerkt in de begroting 2018.

3 Kennis te nemen van de beantwoording van de moties 'Primair Onderwijs en duurzaam onderhoud' en 'Maak scholen energieneutraal en zorg voor een goed binnenklimaat'.

Beslisnota voor de raad

Datum 1 oktober 2017

Openbaar

Onderwerp Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle.
Versienummer 1.2

Portefeuillehouder Jan Brink
Informant Wim Luigjes / Gert Rave
Eenheid/Afdeling Ontwikkeling / OWS
Telefoon 038 498 2211
Email W.Luigjes@zwolle.nl; GW.Rave@zwolle.nl

Bijlagen 1. Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle
2. Motie Primair onderwijs en duurzaam onderhoud.
3. Motie Maak scholen energieneutraal en zorg voor een goed binnenklimaat.

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

- 1 In te stemmen met de Notitie Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle, te weten:
 - de ambities van de schoolbesturen en gemeente zoals die zijn vastgelegd in de kaderstelling voor kwalitatief goede huisvesting, duurzaamheid, voorschoolse aanbieders, normkosten en Bouwbesluit en afweging tussen renovatie of vervangende nieuwbouw;
 - het verder uitwerken van de ontwikkelingen en huisvestingsconsequenties voor het speciaal basisonderwijs, speciaal (voortgezet) onderwijs en voortgezet onderwijs;
 - kennis nemen van de analyse op wijkniveau betreffende het primair onderwijs en de planning en fasering van de te treffen voorzieningen, zoals deze in onderling overleg met schoolbesturen in de notitie is opgenomen.
- 2 Kennis te nemen dat de financiële consequenties van deze notitie zijn verwerkt in de begroting 2018.
- 3 Kennis te nemen van de beantwoording van de moties 'Primair Onderwijs en duurzaam onderhoud' en 'Maak scholen energieneutraal en zorg voor een goed binnenklimaat'.

Datum 1 oktober 2017

Toelichting op het voorstel

Inleiding

In 2016 is de Strategische onderwijsagenda Zwolle 2016-2020 vastgesteld. Bij het onderdeel 'Maatschappelijke rol van het onderwijs' is voor de onderwijshuisvesting afgesproken dat met de betrokken schoolbesturen in de stad een meerjarig strategisch onderwijshuisvestingsplan wordt opgesteld. De inzet van dit plan is om de bouwtechnische kwaliteit, duurzaamheid en flexibele inzet van de schoolgebouwen te verbeteren. Op deze manier wordt ook een bijdrage geleverd aan het al vastgestelde beleid betreffende duurzaamheid.

De voorliggende notitie is met een externe procesbegeleider tot stand gekomen in nauwe samenwerking met de betrokken partners, schoolbesturen en gemeente. De notitie 'Toekomstgerichte onderwijshuisvesting Zwolle' is een eerste aanzet om te komen tot een volwaardig strategisch huisvestingsplan onderwijs. Deze notitie richt zich met name op de schoolgebouwen van het basisonderwijs. Per wijk is een analyse gemaakt van de aanwezige schoolgebouwen, de te treffen voorzieningen en de fasering van de benodigde investeringen. Er volgt nog een traject voor het speciaal en voortgezet onderwijs een verdere uitwerking van de duurzaamheidsaspecten en IKC vorming in bestaande schoolgebouwen (zie kopje vervolg).

Beoogd effect

Voldoende en adequate onderwijshuisvesting. De schoolgebouwen worden, waar mogelijk en verantwoord, flexibel, duurzaam en met een gezond binnenklimaat ingezet. Door dit te combineren met educatie kunnen de leerlingen, ouders en wijkbewoners in duurzaamheid opgroeien en opvoeden.

Argumenten

1.1. In de notitie is een kader vastgesteld voor de toekomstgerichte huisvesting.

Voor alle betrokkenen is het van belang uitgangspunten en een visie te formuleren met een realistisch perspectief op de toekomst. In de notitie is een kaderstelling geformuleerd voor onder andere kwalitatief goede onderwijshuisvesting, duurzaamheid, frisse scholen, voorschoolse voorzieningen, normkosten versus eisen bouwbesluit en een keuze voor renovatie of nieuwbouw. Per onderdeel zijn kaders benoemd en tevens de onderlinge verantwoordelijkheden vastgelegd. Als voorbeeld een aantal zaken van de kaderstelling.

Kwalitatief goede onderwijshuisvesting

- Kwaliteit wordt zowel bouwkundig als functioneel beoordeeld
Niet alleen de technische staat van het gebouw is bepalend of er al dan niet voorzieningen dienen te worden gerealiseerd. Ook de functionaliteit van het gebouw speelt een rol in de afweging.
- Bouwbesluit en Frisse scholen B is het uitgangspunt
Bij het bepalen van het vereiste kwaliteitsniveau voor nieuw te realiseren of te renoveren schoolgebouwen zijn naast de eisen vanuit het Bouwbesluit eveneens eisen voor een goed binnenklimaat leidend.
- Schoolbesturen dragen bij tot Bijna Energie Neutrale Gebouwen (BENG).
Schoolbesturen hebben het exploitatievoordeel van Bijna Energie Neutrale Gebouwen. Met de schoolbesturen is overeengekomen dat zij circa 8% van het investeringsbedrag bijdragen om te komen tot BENG.

Datum 1 oktober 2017

Duurzaamheid

- Bij nieuwbouw is BENG de norm
Indien sprake is van (vervangende) nieuwbouw wordt uitgegaan van het realiseren van een Bijna Energie Neutraal Gebouw.
- Bij grondige renovatie wordt ingezet op duurzame gebouwen
Bij levensduur verlengend onderhoud (grondige renovatie) is het niet mogelijk het niveau "Bijna Energie Neutraal" te realiseren. Insteek is wel om bij het beoordelen van de te treffen maatregelen zoveel mogelijk rekening te houden met de duurzaamheidsaspecten.
- Schoolgebouwen die nog langdurig noodzakelijk zijn vallen onder de energietransitie
Hiervoor is een convenant met de schoolbesturen gesloten.
Naast de scholen die binnen de planperiode van de notitie vallen, is met de schoolbesturen overeengekomen om voor de overige schoolgebouwen die nog langdurig noodzakelijk zijn een concreet plan op te stellen om toe te werken naar zoveel mogelijk energie neutrale voorzieningen in Zwolle. In dit plan wordt eveneens aangegeven hoe gemeente en scholen de financiering van deze energiebesparende maatregelen vormgeven.

Voorschoolse aanbieders

Om zoveel mogelijk een doorgaande lijn in de ontwikkeling van de leerling te waarborgen is een intensieve samenwerking noodzakelijk tussen de instellingen die zorg en aandacht besteden aan de betreffende leerling. Huisvesting onder 1 dak kan deze samenwerking faciliteren. Een vorm hiervoor is een Integraal Kind Centrum (IKC) IKC vorming is een middel, geen doel op zich. Dit is echter een middel om te komen tot een intensieve samenwerking. Er zijn meerdere mogelijkheden om de samenwerking en de doorgaande lijn te waarborgen. Per samenwerking zal maatwerk vorm en inhoud worden gegeven. Intensieve samenwerking kan ook indien de voorzieningen in de directe omgeving van elkaar staan.

Normkosten versus Bouwbesluit

- Uitgangspunt bij nieuwbouw is Bouwbesluit en frisse scholen B
De normen van het Bouwbesluit en gezond binnenklimaat (frisse scholen B) zijn leidend bij het realiseren van een nieuwe voorziening. Niet het beschikbare bedrag.
- Voor het meerjarenperspectief wordt hierbij uitgegaan van een prijspeil per m²
In verband met de financiële planning is het noodzakelijk in het meerjarenperspectief rekening te houden met investeringsbedragen. Op basis van ervaringscijfers tot het voorjaar 2017 is voor de doorrekening een bedrag van € 1.650,-- gehanteerd. Het daadwerkelijke prijspeil kan bij projecten uiteindelijk hoger of lager zijn. Dit is afhankelijk van toekomstige prijsontwikkelingen.
- Dit prijspeil van € 1.650,-- ligt hoger dan de normbedragen in de verordening.
Gelet op de verbeterde economische ontwikkelingen staan de genormeerde bedragen zoals die zijn opgenomen in de gemeentelijke verordening onder druk. Uit een onlangs gehouden enquête blijkt dat het merendeel van de onlangs gehouden aanbestedingen tenminste 20% hoger uitkomen dan de normbedragen in de verordening (VNG norm).
- Voor renovatie is in het meerjarenperspectief een bedrag als richtlijn opgenomen
Ook voor de schoolgebouwen die in aanmerking komen voor levensduur verlengend onderhoud is een normbedrag opgenomen op basis van ervaringscijfers en een percentage van nieuwbouwkosten.

Datum 1 oktober 2017

Renovatie of nieuwbouw**- Gezamenlijke verantwoordelijkheid bij renovatie**

Renovatie is levensduur verlengend onderhoud waardoor het schoolgebouw ten minste nog voor een periode van 25 jaar kan worden gebruikt. Landelijk is er een discussie over de verantwoordelijkheid voor dit onderhoud. Met de schoolbesturen is overeengekomen dat sprake is van een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij beide partijen een bijdrage leveren.

- Verhouding van de bijdrage is maatwerk

Op basis van de te treffen voorzieningen wordt per schoolgebouw door gemeente en schoolbestuur bepaald wat de bijdrage is van de gemeente en welk deel voor rekening blijft van het schoolbestuur.

- Benoemen afwegingscriteria die een rol spelen bij afweging renovatie/nieuwbouw

In de notitie zijn de criteria benoemd die een rol spelen bij de afweging voor het kiezen van levensduur verlengend onderhoud of voor het uitvoeren van vervangende nieuwbouw.

1.2 De focus van deze notitie ligt bij de schoolgebouwen van het basisonderwijs.

Bij het vaststellen van de notitie is gezamenlijk vastgesteld dat de inventarisatie van noodzaak voor renovatie en nieuwbouw met betrekking tot de staat van de gebouwen van het basisonderwijs wordt onderschreven.

Per wijk is met de schoolbesturen een inventarisatie gemaakt van de aanwezige scholen, de schoolgebouwen, de kwaliteit van de gebouwen, de leerlingenprognoses en de bevolkingsprognose van de betreffende wijk.

Het resultaat hiervan is per wijk weergegeven in een toekomstperspectief, een planning van te treffen voorzieningen en de hieraan verbonden investeringen.

Met de schoolbesturen is hierbij de volgende prioritering vastgesteld:

Startjaar	Wijk	School	Voorziening
2018	Assendorp	Mozaïek	nieuwbouw
2018	Assendorp	Atelier	nieuwbouw
2019	Assendorp	Parkschool	renovatie/uitbreiding
2019	Diezerpoort	De Springplank	renovatie
2020	Wipstrik	Geert Groteschool	renovatie
2020	Wipstrik	Emmaschool	renovatie/uitbreiding
2020	Wipstrik	Aquamarijn	nieuwbouw/renovatie
2021	Aa landen	Wilgenburg	renovatie
2021	Aa landen	Stroomdal	renovatie
2022	Aa landen	Werkschuit/Wieden	renovatie
2022	Aa landen	Aquarel	renovatie
2023	Holtenbroek	Carillon	nieuwbouw
2023	Holtenbroek	Toonladder	nieuwbouw
2025	Ittersum	Zuidster	renovatie
2025	Ittersum	Wingerd	renovatie

Datum 1 oktober 2017

2026	Ittersum	Schatgraver	renovatie
2026	Ittersum	Marshof	renovatie

Bovenstaande lijst geeft een overzicht van de in de notitie opgenomen voorzieningen tot en met het jaar 2026 voor het primair onderwijs. In het masterplan Onderwijshuisvesting is in financieel perspectief rekening gehouden met de consequenties van de investeringen tot en met het jaar 2022.

Onlangs is aangekondigd dat twee scholen het traject van sluiting in gaan zetten. Dit heeft invloed op andere scholen (leerlingenaantallen) en er ontstaat leegstand. De notitie toekomstgerichte onderwijshuisvesting biedt de mogelijkheden om te anticiperen; het is niet in beton gegoten. We herijken het huisvestingsplan tweejaarlijks, waarin we dit soort ontwikkelingen meenemen

1.3 Afspraken over Duurzaamheid van de schoolgebouwen.

Tijdens het proces van de totstandkoming van de notitie is met schoolbesturen afgesproken gezamenlijk een concreet plan op te stellen om toe te werken naar zoveel mogelijk energie neutrale onderwijsvoorziening. Deze inspanningsverplichting beperkt zich niet alleen tot de gebouwen die nu in de notitie worden benoemd, maar geldt ook voor de schoolgebouwen die buiten de in het plan opgenomen periode vallen.

Met het onderwijs is een convenant gesloten waarin deze ambities zijn vastgesteld, alsmede de wijze hoe dit verder wordt geconcretiseerd en gefinancierd. Hierbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de energietransitie van de gemeentelijke gebouwen.

1.4 Onderwijs en de daarbij behorende huisvestingsvoorzieningen blijft in beweging en is op een aantal vlakken nog niet geheel uitgekristalliseerd.

Passend Onderwijs leidt tot aanzienlijke verschuivingen in leerlingaantallen, maar vraagt ook om andere functionele eisen aan een gebouw. Daar ondervinden alle scholen, en in het bijzonder de scholen voor speciaal basisonderwijs en speciaal (voortgezet) onderwijs, de gevolgen van.

Gedurende het traject van het ontwikkelen van deze notitie is gebleken dat het wenselijk is dat de scholen voor speciaal basisonderwijs gezamenlijk kijken naar het toekomstperspectief en de wijze van huisvesting. Omdat hierbij ook (verschillende) samenwerkingsverbanden een rol spelen lukt het niet om binnen het tijdpad van deze notitie te komen tot afspraken.

Voor het speciaal (voortgezet) onderwijs geldt bovendien dat samenwerking tussen OOO en de Ambelt eerst goed moest worden uitgewerkt.

Bij het voortgezet onderwijs vinden veel onderwijskundige ontwikkelingen plaats., waaronder de curriculum herziening, waarbij het naar verwachting vooral gaat in de wijziging in didactische concepten. De huisvestingsconsequenties van deze ontwikkelingen zijn nu nog onvoldoende in beeld te brengen om mee te nemen in de voorliggende notitie.

Gelet op deze dynamiek is met het onderwijs afgesproken het komende jaar te werken aan een nadere uitwerking van de notitie voor het speciaal basisonderwijs, het speciaal (voortgezet) onderwijs en het voortgezet onderwijs. Inzet is om in de tweede helft van het jaar 2018 te komen tot het vaststellen van een strategisch huisvestingsplan waarin een toekomstgerichte visie voor alle soorten van onderwijs die onder de zorgplicht van de gemeente vallen, in beeld wordt

Datum 1 oktober 2017

gebracht.

Dit plan kan dan vervolgens iedere twee jaar worden geactualiseerd.

1.5 *Waarom wordt het plan nu als notitie voorgelegd en wordt niet gewacht tot er sprake is van een volwaardig strategisch huisvestingsplan?*

Gezamenlijk met het onderwijsveld is geconstateerd dat de huisvestingsconsequenties voor het basisonderwijs goed in beeld zijn gebracht. Met het vaststellen van deze notitie kan direct gestart worden met de noodzakelijke voorzieningen voor het basisonderwijs.

2.1 *Masterplan onderwijshuisvesting.*

De financiële consequenties van deze notitie worden verwerkt in de begroting 2018 en het meerjarenperspectief. Binnen de beschikbare middelen van het Masterplan Onderwijs is ruimte om deze extra jaarlasten in de jaren 2018 en 2019 op te vangen. Vanaf het jaar 2020 ontstaan er tekorten bij de beschikbare middelen voor het masterplan onderwijs.

Op basis van het Masterplan Onderwijs 2011 – 2020 spelen bij Landstede en OÖZ (van de Capellen SG) nog een aantal huisvestingsontwikkelingen die los van de voorliggende notitie worden afgehandeld. U ontvangt hiervoor separate voorstellen. De uit deze investeringen voortvloeiende lasten maken wel deel uit van het overzicht dat u aantreft bij het onderdeel 'Financiën'.

3.1 *Met dit voorstel worden de moties beantwoord.*

Bij de argumenten 1.1, is al aangegeven dat in de notitie de duurzaamheidsambities zijn benoemd. Daarnaast is met de schoolbesturen een convenant afgesloten die zich met name richt op de verduurzaming van schoolgebouwen die in de planperiode van deze notitie nog niet voor renovatie of vervangende huisvesting in aanmerking komen. Hiermee is invulling gegeven aan de wensen van uw raad voor de verduurzaming van schoolgebouwen zoals verwoord in bijgevoegde moties.

Risico's

De in de notitie opgenomen investeringen zijn doorrekeningen op basis van het gekozen prijspeil. Bij de verdere uitwerking van de afzonderlijke plannen kan dit meer concreet worden ingevuld. Per afzonderlijke voorziening zal een kredietaanvraag aan u worden voorgelegd en kan het prijspeil op basis van de aanbesteding anders zijn..

Financiën

De totale investeringen op basis van de notitie toekomstgerichte onderwijshuisvesting bedragen voor de periode 2018 tot en met 2027 in totaal € 29,2 miljoen voor het basisonderwijs.

De financiële consequenties van de investeringen op basis van dit plan tot en met het jaar 2021 zijn meegenomen in het masterplan onderwijshuisvesting. De lasten van dit masterplan zijn meegenomen in de aan u voor te leggen concept programmabegroting 2018.

Voor de periode tot en met 2023 geeft dit het volgende beeld. In dit overzicht zijn geen investeringen in het jaar 2023 opgenomen omdat investeringen in het daarop volgende jaar pas leiden tot jaarlasten.

Datum 1 oktober 2017

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringsbedrag:						
Basisonderwijs	4.946.009	6.390.415	7.019.897	2.456.983	2.636.349	pm
Voortgezet onderwijs	7.000.000	0	0	0	0	pm
Beschikbare middelen:						
Structurele financiële ruimte OHV (jaarlijks)	462.000	186.000	137.000	122.000	120.000	120.000
Structurele financiële ruimte OHV (cumulatief)	462.000	648.000	785.000	907.000	1.027.000	1.147.000
Benodigde middelen:						
Kapitaallasten	-171.000	-277.000	-800.000	-1.032.000	-1.330.000	-1.474.000
Exploitatielasten*	-13.000	-42.000	-146.000	-123.000	-149.000	-149.000
Saldo (-/- = tekort)	278.000	329.000	-161.000	-248.000	-452.000	-476.000
* de toename van de exploitatielasten wordt voornamelijk veroorzaakt door verzekeringskosten, ozb kosten en kosten voor tijdelijke huisvestingsvoorzieningen.						

De in bovengenoemd overzicht opgenomen raming van € 7 miljoen voor het voortgezet onderwijs heeft geen betrekking op de voorliggende notitie. Dit betreft de eerder genoemde afhandeling van het oude masterplan voor een aantal voorzieningen bij het voortgezet onderwijs.

Communicatie

Het DB BLOZ is geconsulteerd over het voorliggend raadsvoorstel. In het traject is gezamenlijk gewerkt aan het stellen van kaders en uitgangspunten. Het DB BLOZ kan instemmen met de voorliggende notitie.

Vervolg

Het vervolg van deze notitie is een verdere uitwerking tot een volwaardig strategisch huisvestingsplan die in de loop van 2018 wordt afgerond, gezamenlijk met de partners. Vervolgens moeten ook de (financiële) consequenties in beeld worden gebracht, zodat dit meegenomen kan worden bij de behandeling van de Perspectiefnota van 2019. Om de voortgang er in te houden en te bewaken is door het onderwijs en de gemeente een stuurgroep samengesteld.

Het hanteren van een ander normbedrag dan in de verordening is opgenomen, kan aanleiding zijn tot een aanpassing van de verordening. Gelet op een te verwachten aanpassing van de modelverordening van de VNG en de wens om effecten van de uitkomsten van het in 2018 op te stellen strategisch huisvestingsplan direct te kunnen meenemen in de verordening, wordt de verordening op dit moment nog niet aangepast.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris